

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ МОНТАНА

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на общите индикатори е ежегодно провежданото Наблюдение на доходите и условията на живот (EU-SILC).

Оценка на бедността

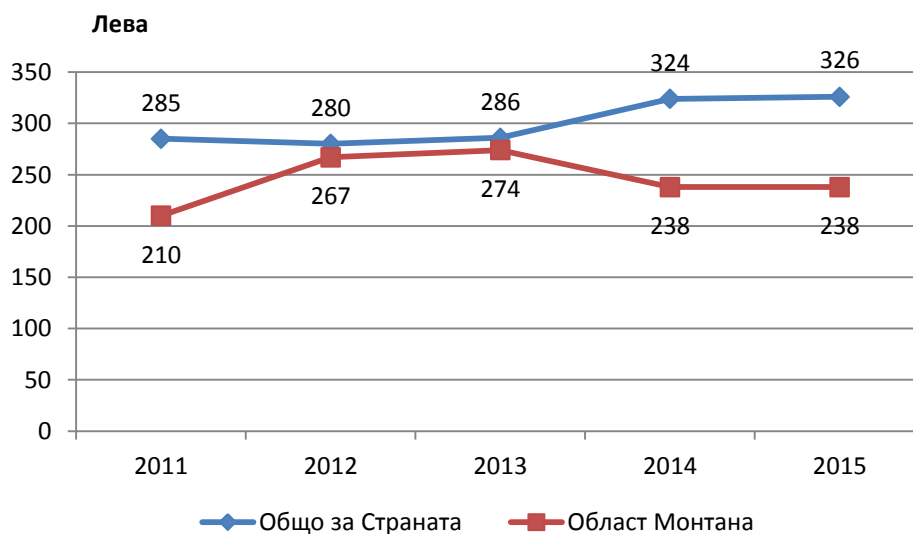
По окончателни данни от изследването, проведено през 2016 г., линията на бедност общо за страната за 2015 г. е 325.83 лв. средно месечно на лице от домакинството. При този размер на линията под прага на бедност са били 1 585.8 хил. лица, или 22% от населението на страната.

За 2015 г. в област Монтана размерът на линията на бедност е 237.92 лв. средно месечно на лице от домакинството, като под прага на тази линия е живяло 24.9% от населението на областта.

Най-ниската линия на бедност се наблюдава в областите Кърджали и Пазарджик - съответно 189 лв. и 216 лв., а най-висока в областите София (столица) - 504 лв., следвана от Варна - 353 лв. и Перник - 352 лв.

В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност намалява с 0.2%, но относителният дял на бедното население се увеличава с 3.4 процентни пункта. В област Монтана относителният дял на бедност при мъжете е 26.9%, а при жените - 22.9%. Разликата в равнищата на бедност по пол е 4.0 процентни пункта при 3.8 пункта за страната. В сравнение с предходната година делът на бедност в област Монтана се увеличава и при мъжете и при жените съответно с 3.9 и 2.9 процентни пункта (фиг. 1).

**Фиг. 1. Средномесечен размер на линия на бедност
за област Монтана**

Системата на социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2015 г. в област Монтана показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност нараства до 30.1%, или 5.2 процентни пункта. Данните при мъжете нарастват до 31.9%, а при жените нарастват до 28.3%.

Съответно при изключване на пенсиите и останалите трансфери, равнището на бедност за областта нараства до 47.1%, или с 22.2 процентни пункта (при средно за страната 42.9%).

Един от основните индикатори за бедност е неравенството в разпределение на доходите или отношението между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението. За област Монтана този показател намалява с 0.4 единици спрямо 2014 г. и от 7.1 достига до 6.7.

В област Монтана през 2015 г. 18.0 хил. лица на възраст 18 - 59 г. живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, или 23.0% от населението на областта. Спрямо 2014 г. относителният им дял се увеличава с 8.0 процентни пункта.

Материални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и лични нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. За оценка на материалните лишения на домакинствата се използват девет въпроса с потреблението на конкретни стоки и услуги.

Най-голям брой лица изпитват ограничения по отношение на почивка извън дома (38.8%), и възможностите да посрещнат неочаквани разходи (за неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и други) със собствени средства (44.2%). Само 2.8% от лицата се ограничават при отоплението на жилището. Ограничения по отношение на плащането на разходите свързани с жилището изпитват 14.1% от населението. Домакинствата, които посочват че не могат да си позволят консумация на месо, пиле или риба всеки втори ден са 17.8%. Успоредно с това 15.7% от домакинствата не могат да си позволят автоматична пералня, 1.6% - телефон, вкл. мобилен, и 0.4% цветен телевизор.

Комбиниран индикатор

От изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател, който включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални лишения и в домакинства на безработен или с нисък интензитет на икономически активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2015 г. 30.8% от населението на областта, или 42.9 хил. лица са били в риск от бедност и социално изключване.

Стойността на показателя се увеличава с 0.9 процентни пункта спрямо 2014 г. като при мъжете (34.9%) нараства с 2.2, а при жените (26.9%) намалява с 0.4 процентни пункта (фиг. 2).

**Фиг. 2. Население в риск от бедност или социално изключване по пол
в област Монтана**

	2011	2012	2013	2014	2015
Общо					
брой лица-хил.	60.0	57.3	50.0	42.3	42.9
% от населението	39.2	39.1	34.8	29.9	30.8
Мъже					
брой лица-хил.	31.0	28.4	23.8	22.2	23.8
% от населението	42.2	39.2	34.3	32.7	34.9
Жени					
брой лица-хил.	29.0	28.8	26.2	20.1	19.1
% от населението	36.5	39.1	35.2	27.3	26.9

Методологични бележки

Наблюдението за доходите и условията на живот (EU-SILC) като част от Европейската статистическа система (ESS) се осъществява по единна методология, определена с Регламент №1177/2003 на Европейският парламент и на Съвета, и осигурява информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социална изолация.

Целевата съвкупност в изследването (EU-SILC) са всички обикновени домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдението. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

Изследването се провежда върху 4-годишен ротационен панел от обикновени домакинства. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на 16 и повече навършени години. Размерът на извадката за всяка година в панела е около 7 500 адреса. Извадката се състои от четири ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на 16 и повече години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече години получава тегло 0.5 и всяко дете под 14 години получава тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Претегляне на данните

Базата данни за всяка страна съдържа различен тип тегла:

- Домакинско тегло (целева променлива DV090) за получаване на действителния брой обикновени домакинства в страната;
- Персонално тегло (целева променлива RB050) за получаване на действителния брой лица

При изчисляване на индикаторите за бедност се използва персоналното тегло (RB050), тъй като статусът на бедност се изчислява на индивидуално ниво и целевата група се отнася към цялото население, живеещо в обикновени домакинства. За някои от индикаторите, фокусирани върху лицата на 16 и повече години (например „относителен дял на работещите бедни”), се използва персонално тегло за лицата на 16 и повече години (RB040).

При изчисляване на индикаторите теглата се коригират с претеглящ фактор за отразяване на липсващите случаи в изследването (RB050a).

Повече информация за индикаторите за бедност и социално включване може да бъде намерена на интернет страницата на НСИ, в рубриката „Социално включване и условия на живот“.